

voorziet en met barmhartigheid behandelt, al had hij ons eigen zonen gedood en al zal hij er nog dooden na zijne genczing! Wie wordt er uit die officieele deugden en ondeugden wijs? Maar wie zal er ooit in lukken, den drang van het menschelijk gemoed iets op te leggen dat strijdt met de natuur van het gemoed?

Mijne mijmering was uit, want ik ontmoette mijn vriend Viérin die mij algauw zijne tevredenheid betuigt omdat ik gekomen ben en heb kunnen besluiten morgen met hem te vertrekken. Op één punt blijven we in onverschil: hij wil mij nl. overhalen voorgoed in Holland te blijven, maar dat gaat niet en ik breng hem al mijn redens bij waarom ik wil terugkeeren en hier verblijven binst den oorlog. Doch we zijn nog zoo ver niet — eerst zien in Holland te geraken, newaar! In stad neemt de drukte der troepenbeweging nog altijd toe — het lijkt een echte optocht door al de straten tegelijk, heele stoeten ruitery, voetvolk, artillerie. . . . en ik merk met eene zekere onrust hoe heele zwermen de richting van Hazelbeke inslaan — benden die langs ginder misschien naar Oudenaarde moeten en te Ingoyghem zullen aanlanden en verblijven? De algemeene overtuiging onder de bevolking is: dat de aftocht begint; dat het front zal verlegd worden; dat het leger van den Yser wegtrekt om eene tweede verdedigingslijn te bezetten boven Gent, Antwerpen, Hal, Mons, Maubeuge. Dat er iets op-handen is, valt niet te betwijfelen en dat wij misschien nu in 't kort iets zullen beleven, is hoogst waarschijnlijk. De menschen zien elkaar aan met bedenkelijk gezicht en willen van iedereen uitleg over 't bedied der gebeurtenissen krijgen, waartoe iedereen zich bevoegd acht doch enkel volgens eigen inzicht uitspraken doen kan. Van redelooze vrees echter of eigenlijken angst valt nergens iets te bespeuren. Bij iedereen is er 't verlangen om, kost wat kost, eene ontknooping te zien, al moest er een bombardement der stad het gevolg van zijn. 't Is zelfs maar heel in 't geheim dat

sommige bewoners eenige voorzorgen nemen en hunne kelders inrichten. Een staaltje van den geestestoestand der bevolking is al te merken aan de straatjeugd. Bij de brug van den ijzerenweg waar heele zwermen jongens op de trapleuning te kijken staan naar de treinen die propvol soldaten voorbijrijden, roepen de kleine deugnieten: Nach Paris, hé!! Nach Paris!! en ze maken een neus naar de Duitschers die achter de traliën in de beestenwagens naar buiten gluren. Later op den dag neemt de toevoer van troepen ontzettend toe. Op verschillende wijken zijn de straten totaal versperd. Zware kanonnen en caissons ratelen met oorverdoovend gedruisch van ijzer over de straatsteenen; elders is 't de geschandeerde marsch van honderden zware laarzen. . . . Opeens wordt de doorgang belemmerd, alles houdt stil — een kort bevel, een kreet die met vreemd keelgeluid, als een vloek over heel de lijn herhaald wordt en de stoet rommelt weer vooruit. Aan elke deur, in alle straten ziet men soldaten afzonderlijk of in groepen aankloppen om inkwartiering. Het lijkt een overweldigende stroom die over de stad is losgebroken. Wie weet, kunnen we morgen nog een voet verzetten en geraken wij er uit?

Gelukkig is er voor onze eigen inkwartiering gezorgd bij onzen vriend De Coene. Op de Bethunelaan komen we heel buiten 't gedrang en 't schijnt dat er betrekkelijk maar weinig soldaten langs hier den weg gevonden hebben. Hoe deugdelijk is 't in dees tijden bij vrienden samen te komen! Men moet eerst maanden als een kluizenaar geleefd hebben in de klamme ongezelligheid van een onbewoond huis, met alle slag stoffelijke en geestelijke ontbering om te weten wat het te zeggen is, midden in de weelde te vallen van helder verlichte en goed verwarmde vertrekken, in eene talrijke familie van opgetogen vriendelijke menschen. Dat alles maakt op mij den indruk alsof ik uit eene lange gevangenschap ineens weer in den kring van bekenden ware ge-tooverd. Hier heb ik voor 't eerst weer eens